ชื่องานวิจัย นัดเร็ว คุมเร็ว ไม่ท้องซ้ำในกลุ่มแม่วัยรุ่น ในเครือข่าย รพ.ห้วยพลู ปีงบประมาณ 2555 - 2557

ชื่อภาษาอังกฤษ Fast Follow, Fast family planning for prevent teenage pregnancy re- pregnancy, Huayploo Hospital network, Fiscal year 2011-2014.

ชื่อผู้วิจัย นางสาวอุไร บุญญะกรรจ์ ,นางดนิตา มหารัตนวงศ์, นางดุสิดา กิจสกุล, นายอาคม อ่อนละเอียด, , นางเจริญศรี ทองสวัสดิ์ ,นางเพ็ญประภา ทักษิณา ,นางยุพาภร สนธิสาขา ,นางอมรรัตน์ โกยขุนทด ,นางสาวฐิติมา คุ้มสืบสาย , นางสิริกุล เจริญไชยศรี , นางสาวอังศณา กรรณวัฒน์ , นางสาวธารทิพย์ ใจเอียด ,นางกรรณิการ์ ดำเนินเกียรติ ,

หน่วยงาน กลุ่มงานเวชศาสตร์ครอบครัวและบริการปฐมภูมิ โรงพยาบาลห้วยพลู จังหวัดนครปฐม

ความเป็นมาและความสำคัญ ของงานและปัญหาในการศึกษา/วิจัย

งานอนามัยมารดาในกลุ่มวัยรุ่น เป็นงานที่สำคัญ เนื่องจากปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น เป็นปัญหาคู่สังคมไทย ที่น่าห่วงคือมักถูกละทิ้งให้รับปัญหาคนเดียว ทั้งที่ยังขาดวุฒิภาวะ ขาดความพร้อมในด้านต่างๆ อีกมากมาย สำหรับปัญหาที่พบในประเทศไทยได้จากข้อมูลปี 2555 จากการสำรวจข้อมูลการคลอดในโรงพยาบาลรัฐทั่วประเทศ โดยกองทุนประชากรแห่งสหประชาชาติ ร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) พบว่า แม่วัยรุ่นอายุ 15-19 ปี ที่คลอดลูกมีจำนวน 130,000 คน โดย 15,000 คน มีการคลอดลูกซ้ำ และในจำนวนดังกล่าวมี 880 คน คลอดลูกซ้ำเป็นท้องที่ 3 ที่น่าตกใจคือเมื่อวิเคราะห์ลงไปพบว่า ทุก 1 ชั่วโมง มีวัยรุ่นคลอดซ้ำ 1 คน หรือทุก 2 วัน มีเด็กคลอดซ้ำ 1 คน หรือเฉลี่ยแม่วัยรุ่นทุก 9 คน คลอดซ้ำ 1 คน ปัญหาในจังหวัดนครปฐม สถานการณ์การคลอดบุตรของวัยรุ่นไทย ปี 2556 จากข้อมูลของ สำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กรกฎาคม 2557 พบว่า มีหญิงอายุ 15-19 ปี จำนวน 32,966 คน พบหญิงคลอดอายุน้อยกว่า 14 ปี จำนวน 64 ราย คิดเป็นร้อยละ 0.194 หญิงคลอดอายุ 15-19 ปี จำนวน 1,375 คน คิดเป็นร้อยละ 4.17 รวมทั้งสิ้นหญิงคลอดอายุน้อยกว่า 19 ปี จำนวน 1,439 คน คิดเป็นร้อยละ 4.36 และอัตราการคลอดบุตรของวัยรุ่นอายุ 15-19 ปีต่อหญิงหญิงวัยเดียวกันพันคนเท่ากับ 41.71 ซึ่งค่าเป้าหมายระดับกระทรวงสาธารณสุขคือ น้อยกว่า 10 % และ จากข้อมูลสถิติของโรงพยาบาลห้วยพลูพบว่าหญิงคลอดอายุน้อยกว่า 20 ปี มีแนวโน้มสูงขึ้นโดยปี 2555 คิดเป็นร้อยละ 19.49 ปี 2556 คิดเป็นร้อยละ 23.40 และปี 2557 คิดเป็นร้อยละ 26.78 ตามลำดับ ซึ่งส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 82 เป็นการคลอดบุตรครรภ์แรกและเพื่อป้องกันการท้องซ้ำก่อนวัยอันควรของแม่วัยรุ่นที่มาคลอดที่โรงพยาบาลห้วยพลู ผู้วิจัยจึงมีแนวคิดในจัดการการป้องกันการตั้งครรภ์ซ้ำในวัยรุ่น (prevent teenage pregnancy re- pregnancy,) จึงได้คิดการจัดรูปแบบการนัดเพื่อให้แม่วัยรุ่นหลังคลอดได้คุมกำเนิดที่เหมาะสม

วัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย

1.เพื่อพัฒนารูปแบบใหม่ของงานบริการ วางแผนครอบครัว ที่เหมาะสมกับแม่วัยรุ่นหลังคลอด ในเครือข่ายรพ.ห้วยพลูโดยใช้ทรัพยากรเท่าทีมีอยู่

2.เพื่อเปรียบเทียบผลการดำเนินงานระหว่างก่อน – หลังการนำรูปแบบใหม่ที่พัฒนาขึ้นไปดำเนินการ

วิธีการศึกษา/ วิจัย

แบบการวิจัย O แบบทดลองด้วยDesign การวิจัยพัฒนาเชิงทดลอง (Experimental Development Research) แบบกลุ่มเดียววัดผลก่อน – หลัง การทดลองหลายครั้ง ในมารดาวัยรุ่นหลังคลอดและมีประวัติการตั้งครรภ์ครั้งแรกและคลอดที่ รพ.ห้วยพลู ในเครือข่ายโรงพยาบาลห้วยพลู

กลุ่มตัวอย่าง คือ วัยรุ่นที่ตั้งครรภ์ครั้งแรกและคลอดที่รพ.ห้วยพลู ที่มีอายุน้อยกว่า 20 ปี ในเครือข่ายโรงพยาบาลห้วยพลู ปีงบประมาณ 2555 - 2557 จำนวน 247 คน

Intervention ที่ใช้ในการทดลอง คือ รูปแบบการนัดเข้ารับบริการวางแผนครอบครัว (การนัดวางแผนคุมกำเนิด เร็วขึ้นจาก 45 วัน เป็น 30 วัน)โดยทีมสหสาขาวิชาชีพ/ภาคีเครือข่าย ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มี 5 ชิ้น คือ

1. รูปแบบการนัดโดยใช้ใบนัดเพื่อรับการวางแผนครอบครัว ภายใน 30 วัน
2. ทะเบียนวางแผนครอบครัว
3. ทะเบียนติดตาม โดยติดตาม 3 ปี
4. แบบประเมินความพึงพอใจ
5. กล้องถ่ายรูป

การสอบถามคุณภาพของเครื่องมือ (ตามตรง ตามเที่ยง) ดำเนินการ โดยการตรวจสอบความตรง ตามโครงสร้างและเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ

การเก็บข้อมูลการวิจัย ดำเนินการ โดยคณะผู้วิจัยเป็นผู้เก็บข้อมูลเองทั้งหมดแบ่งออกเป็น 2 ระยะคือ

1. ก่อนการพัฒนาแนวทางปฏิบัติ
2. หลังการพัฒนาแนวทางปฏิบัติดำเนินการแล้ว

การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย ดำเนินการ โดยนำข้อมูลที่ได้มาตรวจสอบความถูกต้องและความครบถ้วน โดยใช้ Descriptive Statistic และ Content Analysis

สถิติที่ใช้ คือ สถิติพรรณนาด้วยจำนวน ร้อยละ

ขั้นตอน และวิธีการในการพัฒนารูปแบบใหม่

1. วิเคราะห์รูปแบบเดิม เพื่อหาจุดหรือประเด็นที่ต้องปรับปรุงแก้ไขให้เป็นรูปแบบใหม่
2. ตั้งทีมพัฒนางานบริการ คลินิกวัยรุ่น คลินิกวางแผนครอบครัว ระดับโรงพยาบาล
3. จัดให้มีการประชุมชี้แจงผู้เกี่ยวข้องในระยะเริ่มแรก โดยทีมเครือข่าย โรงพยาบาลห้วยพลู
4. ประสานเจ้าหน้าที่ห้องคลอด ตึกผู้ป่วยใน ตึกพิเศษ เพื่อรับทราบข้อมูลและเป็นผู้นัดวัยรุ่นหลังคลอดในการรับการวางแผนครอบครัวพร้อมให้คำแนะนำเกี่ยวกับการคุมกำเนิดที่เหมาะสมโดยยึดหลักการคุมกำเนิดได้นาน ไม่มีผลกระทบต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่
5. เมื่อลงมือปฏิบัติดำเนินงานตามรูปแบบใหม่ครบ 1 ปี นำผลการดำเนินงานมาวิเคราะห์และสรุปผลการดำเนินงาน เป็น รูปแบบสุดท้าย ของการวิจัยครั้งนี้
6. นำผลการดำเนินงานเสนอต่อ รพ.สตในเครือข่าย รพ.ห้วยพลู

สิ่งที่มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงไปจากรูปแบบเดิม

รูปแบบเดิม	รูปแบบใหม่
1 นัดวางแผนครอบครัว หลังคลอด 45 วันพร้อมการตรวจหลังคลอด	1.นัดวางแผนครอบครัว หลังคลอด 30 วันพร้อมการตรวจหลังคลอด

ผลการศึกษาวิจัย

พบว่ารูปแบบใหม่ระบบบริการวางแผนครอบครัวสำหรับวัยรุ่นหลังคลอดในเครือข่ายโรงพยาบาลห้วยพลู มีรูปแบบการดำเนินงานที่ชัดเจนและมีการบูรณาการร่วมกันของทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในโรงพยาบาลห้วยพลู ผ่านการใช้งานมา 1 ปี มีผลการดำเนินงานดังนี้

ตารางที่ 1 ตารางแสดงอัตราการตั้งครรภ์ซ้ำ หญิงอายุ 15-19 ปี ปี 2555-2557

เป้าหมาย / ตัวชี้วัด	2555	2556	2557
อัตราการตั้งครรภ์ซ้ำหญิงอายุ 15-19 ปี (<10%)	22.67	32.79	20.00

***= (หญิงคลอดอายุ 15-19 ปีครรภ์ที่ 1 ขึ้นไป x 100)/ หญิงคลอดอายุ 15-19 ปี ทั้งหมด

*ข้อมูล ณ 16 ก.ค 58

จากการติดตามผลการตั้งครรภ์ซ้ำในวัยรุ่นที่ตั้งครรภ์แรกและคลอดที่ รพ.ห้วยพลู และติดตามในระยะ 3 ปี พบว่า ในปี 2555 พบว่ามีการตั้งครรภซ้ำ คิดเป็นร้อยละ 22.67, ปี 2556 พบว่าตั้งครรภ์ซ้ำ คิดเป็นร้อยละ 32.79 ,ปี 2557 พบว่าตั้งครรภ์ซ้ำ คิดเป็นร้อยละ 20.00 เปรียบเทียบ ระหว่างปี 2556 และปี 2557 ลดลง 12.79 % ซึ่งรูปแบบที่พัฒนาเน้นการนัดที่เร็วขึ้นพร้อมทั้งให้คำแนะนำเกี่ยวกับการวางแผนครอบครัวโดยยึดหลักการคุมกำเนิดได้นาน ไม่มีผลกระทบต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่

สรุปได้ว่ารูปแบบใหม่ที่ได้พัฒนาขึ้นเป็นรูปแบบที่ดีมีประสิทธิภาพเหมาะสมกับพื้นที่วิจัยที่มีข้อจำกัดด้าน บุคลากร และภาระงาน สามารถลดอัตราการตั้งครรภ์ซ้ำในวัยรุ่น ในเครือข่ายโรงพยาบาลห้วยพลูได้จริง โดยคณะผู้วิจัยใช้รูปแบบที่สามารถดำเนินงานได้จริงและเหมาะสมกับพื้นที่วิจัย

การนำสิ่งที่ได้จากการศึกษา/วิจัย ครั้งนี้ไปใช้ประโยชน์

สำหรับพื้นที่วิจัย การพัฒนาคุณภาพระบบการให้บริการวัยรุ่น จนเป็นต้นแบบที่ดีเยี่ยมระดับประเทศอย่างยั่งยืน

สำหรับหน่วยงานบริหารพื้นที่วิจัย สำนักสาธารณสุขจังหวัดนครปฐมควรส่งเสริมสนับสนุนเผยแพร่ต่อยอดและขยายผลให้ทั่วทั้งจังหวัดอย่างรวดเร็วมั่นคงและมีประสิทธิภาพยิ่งๆขึ้นไปด้วยแนวคิดหลักการและวิธีการของ KM ที่สมบูรณ์แบบ นำไปสู่การตีพิมพ์เผยแพร่งานวิจัยนี้ และผลงานวิชาการที่จะพัฒนาต่อๆไปทั้งในระดับชาติ และระดับนานาชาติ

สำหรับผู้สนใจ ควรศึกษาแนวคิด หลักการและวิธีการ ที่ใช้ในการวิจัยนี้ให้เข้าใจถ่องแท้ ก่อนนำไปประยุกต์ใช้ในบริบทของตนเอง

สำหรับการทำวิจัยต่อไป ควรทำวิจัยในเรื่องนี้ต่อไปตามแนวทางของ R2R ที่ดี ที่มีการวัดผลอย่างครบถ้วนทั้ง 5 ด้าน คือ ด้านปริมาณ ด้านคุณภาพ ด้านเวลาและแรงงานที่ใช้ ด้านความพึงพอใจของผู้ที่เกี่ยวข้อง และด้านเศรษฐศาสตร์เกี่ยวกับความคุ้มค่าของการดำเนินงานพร้อมทั้งได้เสนอแนะให้ขยายผลการทำวิจัยในลักษณะนี้ไปยังงานประจำอื่นๆอย่างกว้างขวางและครอบคลุมทุกกลุ่มงานยิ่งๆขึ้น

คำสำคัญ วัยรุ่น การพัฒนารูปแบบ การวิจัยพัฒนาเชิงทดลอง การทำวิจัยในงานประจำ , การให้บริการวางแผนครอบครัว Key words : , teen age ,development , Research , R2R ,planning family